

Наталя
КЛИМЕНКО

ПЛАЧ
ЗА
ПАТРІАРХОМ

*До 7 річниці
з дня смерті
Святійшого Патріарха Київського
і всієї Руси—України
Володимира
(1925—1995)*

Наталя Клименко

ПЛАЧ ЗА ПАТРІАРХОМ

Дорошому
Петру Кравченку —
хай незникне Ваше
світло і перебуде з Вами
на завжди... Тож
благодатне мноїї літа!

Київ

Видавничий дім
«КМ Академія»
2002

Наталя
Клименко

18 липня
2002 р.
у Києві, в день перепохова
ння Патріарха, 87-річчя

ББК 84.4УКР6
К49

Поема Наталі Клименко "Плач за Патріархом", у якій відображені трагічні події поховання Патріарха Володимира, найточніше і найпрямовістше "зафіксувала" внутрішній ритм останніх років століття і тисячоліття — такого "історичного періоду", коли поетові доводиться говорити про безборонність Патріарха, наче від нас насправді відвернувся Той, хто оборонить, залишивши, врешті-решт, цю країну з її останнім шансом один на один.

В. Герасим'юк

*Висловлюємо щирю подяку
за фінансову підтримку цього видання
Юрію та Ірині Костенкам,
Анатолію та Дарії Лусим,
Марті Переймі,
Олексію Доли*

У виданні використані фотоматеріали
В. Артюшенка,
В. Соловйова (Укрінформ)
С. Давидкова (УНІАН)

ISBN 966-518-159-9

© Н. Клименко, 2002
© В. Гарбуз, художнє оформлення, 2002
© В. Артюшенко, фото обкладинки, 2002
© Видавничий дім «КМ Академія», 2002

ΠΑΡΧ
3Α
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΜ

ПЛАЧ ЗА ПАТРІАРХОМ*

I

Йому немає місця у землі...
Чому нема? Хто ж ті мужі всесили,
що й досі душі — і великі, і малі —
киями б'ють, висотуючи жили?!
Йому немає місця у землі...
Хоч та земля весь вік його любила.
Тут, під Софією, у дощовій імлі
лежить Владика, розпростерши крила.
Стоїть народ при непохованій труні.
Періщить дощ — спинить його несила.
І **рать** стоїть. Як в божевільнім сні,
стоїть велика рать синьомундирна
і **поховать** Владика не дає
вона. Ота. Сірошинельна.

Боже!

Народе, плач! Бо це проклятіє твоє
ніхто, крім тебе, знять з душі не зможе...
Та ми вже вирости із страху і ганьби!
Хоч знов ганьбою нам цвяхують душі.
А над Софією — біблійні голуби.
Над Україною — ганьба стоїть і душить...
...Усе, як вчора. Тільки інший рік.
Правителі — ті ж самі, що учора.
Лежить під небом **Божий чоловік**
і досі **непохований**.

Де діти сором?

Де діти, Боже, нам ганьбу свою?

А ви, синьомундирні раті, — кайтесь!..

Він увійшов **уже** в небесну течію.

Одне благаю —

поховати

дайте...

**На дев'яту годину вечора 18 липня 1995 року
Патріарх Володимир, непохований, лежав під
стінами Софійського собору...*

II

Кров'ю залитий майдан.
Зблідде від жаху небо.
Вирує кривавий тан.
Падає мертвий лебідь.
Бліднуть хрести золоті.
Дубнуть Софійські дзвони.
"Всепровсіхзнаючі", ті —
не знають, кого хоронять.
...Сонце зійшло з небес.
Ніч обступає Київ.
Знов **розп'яли** тебе
в древньому місті Кия,
Боже!
Яка страшна
За істину, Боже, плата.
...Стоїть під дощем труна
і брат б'є кривого брата.
Трусяться стіни в імлі.
Стогнуть Софійські бані.
Тіло віддять землі
сини не дають погані.

І лється невинна кров,
і кличе дух Ярослава:
"Я заповів: **Любов –**
незрушна твердиня держави!"
...А упились не вином –
кров'ю залито площу.
Страдницьке знамено
у крові кольори полоще.
Синьомундирна рать
в облогу бере Софію.
На чатах когорти стоять,
мов ідуть печеніги на Київ.
Але печенігів – **нема...**
Нема ні хозар, ні Батия.
...Україна прийшла сама
і від ганьби чорніє.
Скільки століть їй ще
під муром оцим **стояти?**
Гибіть під цим дощем,
бо сини не дають поховати
Владику свого? **Куди**
іти їй – у найми, в люди?
Скільки століть плодить
земля яничарів буде?

IV

...Глухо загув асфальт.
Глухо озвались луни.
Кайла гаркавий альт
гуде підземельним гуном.
Чи бачив хто більший глум
з часів сотворіння світу?
На мурах, немов на валу,
"раті" чатують битву.
Як ця безбожна рать
враз стрепенулась дико:
**"Копають, щоб поховать
під муром оцим Владику!"**
Боже! Нам не піднять
очей до престолу твого —
**копаєм, щоб поховать
вночі Патріарха свого!**
...Немає у Бога слів.
Немає у Бога сили.
**Копають — великі й малі! —
копають вночі могилу.**

Оранто! Зійди з небес
і захисти свої люде —
на площі криваве плесо,
невинних на площі судять.
А дощ нагаєм січе,
неначе потоп всесвітній.
І нам не піднять очей —
заручники ми, у сітях.
...Судна спадає ніч
на бездиханне місто
і серед тисяч віч
лик Патріарха світить:
"Запам'ятайте біль
у судну оцю годину,
що розрубала навпіл
землю з ім'ям — **Україна.**
Та не тримайте зла —
і зло вас не переможе.
Прощання хвилина прийшла —
достойно пройдіть її."
Боже!
У землю пливе труна.
Грішних прости, Владико.
Площа, мокра й німа,
Задихається криком.

... Чорних антихристів тьма
летить на невидимих конях —
рвонулась Софія сама
захистити люд безборонний.

Їй відрубали шлях
чорним щитом залізним —
антихриста рать гуля
тут, де справляють тризну.

... Наш **непрощений гріх** —
розкрита зія могила.
Владико, прости нас всіх...
Господи! Дай нам сили

пекло оце перейти,
витерпіть цю наругу...
Господи, тільки ти
з нами в жалобі й тузі.

А тим, хто рече: "Закон!
Закон для усіх єдиний!",
кричу: "**Патріарх — безборонний!**
Труна ні в чому не винна"...

**"Слово про закон й благодать"
прочитайте хоч раз, лукаві,
вам по рангу належить знать,
хто творив нашу церкву й державу!**

**Хто твердиню оцю мурував,
хто творив благодатні закони —
вас пильнують князь Ярослав
з Преподобним Іларіоном.**

**Кроїть нас на чужий копил
Ярослав не дасть більше права:
відродилась — не тратьте сил! —
наша церква і наша держава.**

**Її тисячолітню ходу
вже нікому й нічим не спинити —
то ж відучуйте рать молоду
православними площі місити.**

**Бо в народу є свій статут,
бо в народу є власне право
поховать Патріарха — отут,
коло труни Ярослава.**

... Не тратьте ні сили, ні слів:
народ — це всі ми, нас мільйони.
Зарубайте: **на власній землі**
народів нема незаконних.

Ми зійшлися — і мертві, й живі,
і Шевченкові ненарожденні:
рук не стане усіх відловить,
передерти усі знамена.

Ми — єдині, не треба ділить.
Наша віра й земля — єдина.
Заболіло? **Буде болить!**
Покалічена плач, **Україно...**

Мов жебрачка під тинном, стоїш
під муром — душа холоне.
Від таких божевільних боїв
збожеволіли дзвони.

Місяць землю руками гребе —
нам **прощення нема, Владико...**
Не пускають в Софію тебе —
Остовпіла Софія Велика.

Під муром спочинок твій.
Під муром — не у Софії!..
Останній відбито бій
на площі.
У центрі Києва...

... А північ висмикує линви,
і моляться мури німі:
"Во ім'я Отця, і Сина,
і Духа Святого. Амінь."

У ніч з 18 на 19 липня 1995 року

4AC IKC

Та й давай місити
недобитків православних.

Т. Шевченко

I

У якому я часі живу?
І чия це земля, коханий?
Гострить косу косар об траву —
чом же душу коса його раниць?

Переплутались ночі і дні.
Посварились роки і дати.
Як же вершник на білім коні
став сліпим і глухим, і горбатим?

...Плач, ілюзій солодкий полон,
плач, надій необмежена владо —
вже обскубано листя із крон,
вже муштрується рать для параду,

вже небачених ратей полки
виступають залізним маршем,
попереду ідуть вояки
на чолі із залізним маршалом.

Вже бруківки знетямлений лик
вмито кров'ю — заплакало віко.
Знято маски. Умер чоловік.
Брама замкнута. Доки? Навіки?...

II

Інтермецо

Ти не вірив? А це — зима.
На Дніпрі перекрито шлюзи.
Це свобода? Чи тінь ярма?
Із торбами бредуть ілюзії.

"Балакучим на лоба — печать!
Софію — в Сибір заслати!
Батурин — четвертувати!
Суботів — на палю взяти!

Ну, а сонце? А сонце — в льох.
Церкви посадить за ґрати.
З козаків поробить ляльок.
Всю здесь наше — не труть, ребята!"

Чий це голос? Ця рать молода?
Вісімнадцятий вік, початок?
Це Петра невситима орда
ожила у кінці двадцятого?

Це Петро виступа наперед?
І перстом указує: "Бити!
Бити, поки останній смерд
не захоче на волю дивитись!"

Вибить пам'ять. Усю. До ноги.
І червоні пошить прапори.
В Соловецький заслать "благих" —
хай насититься Біле море".

Що це? Хто це? Який це час?
Це Звізда повернулась знову?
Хто промовив фатальне "фас!",
наказав молотить, як дрова?

А молотники! Боже мій!
Як на свято в залізо вбрані,
православних молотять, як стій,
об Софію товчуть православних...

III

І вже забуто день отой і мить,
що зупинила лет свій понад нами?
І та нагайка, що у просторі летить,
свистить уже над нашими синами.

Нам мало сліз, плачу і голосінь,
нам мало літ, плачами перемитих?
Нам мало полинових вознесінь
отої зірки, що зійшла над світом?

... Нам мало страху, снігу і зими,
яка сокирою стриміла в високості,
ми знов об ґрати тулимось грудьми,
знов безповітряний над нами простір?

І знову мчить той ворон — лімузин,
той чорний крук, що триста літ над нами
леліє барву із найменням кармазин
й готує сцену для небаченої драми.

Готує кін, лаштунки і ... "Ату!"
О, Господи, куди подітись смертним?
Куди подіти їм труну оту,
що не дають ховати, як і вмерти?

О липню, липню, що тобі болить?
Софійський бруку, терпне твоє тіло!
О коню, коню, ще свобода — спить!
О, не злякались, гетьмане, — посміли!

Навперехрест киями, навсібіч
змісили площу чорними киями.
Якби дістали — то за ґрати голубів
посадовили б нескінченними рядами

в кайданах! У кайданах! Боже мій!
Яке століття там, над площею, в розпуці?
Несусвітений бій там одґримів...
Хто ж славою укритв себе в тій бучі?

... Не плачте, липи, і не плачте, солов'ї.
О князю, князю, втри сльозу камінну.
І ти, соборе, не журися. Ми — живі.
І вічна пам'ять вбитим безневинно...

IV

Браму закрито на ніч.
На день. На віки. На літа.
Хитається ліс облич —
браму не відчинити.

Мармуру білий лід
браму у груди ранить.
Летить труна, як болід,
крізь простір летить, крізь пам'ять.

Навиліт летить крізь сні,
крізь сосни, піски і скелі,
навиліт — крізь води Десни,
ніде не знаходить оселі.

...Мармуру білий сніг
так тяжко на груди тисне.
Свинцем наливаються дні,
і смерть не виходить із пісні...

Під вартою дзвіниця і собор,
під вартою душа його і тіло.
Чи ще живе на цій землі любов?
Чи вже її під варту посадили?

Вартують камінь чи вартують дух?
Чи Ярослава диво будівниче?
Чи волю тут вартують молоду
всезнаючі, всеможні вартівничі?

Куди іде це місто, цей народ
і цей собор із ґратами на шиї?
Над ним безмежжя всіх небесних вод.
За ним — пільма, що обступа Софію...

— Анікогісінько за браму не впускать! —
о чий це голос тишу рве дискантом?
...І час стискає Ярославова рука,
і хор невидимий співа солодкі канти.

— О князю! У облозі твій собор!
Від кого стережуть? — питає Данте.
І западається у землю дивний хор.
З собору йде заплакана Оранта...

VI

Епілог

Я в тому часі більше не живу.
І погляд площі вже мене не ранить.
Торкну собору кам'яну брову.
Згадаю безум липня і каштанів.

А липень в Києві лама червоний лід,
і Трапезна тремтить, немов на ловах.
Там, де стояв Михайлівський, — болить.
І час за руку знову душу ловить.

...Я вириваюсь і просту навпрошки,
де в простір піднімається дзвіниця.
О Ярославе! Переорано стежки
і мудрості отруєно криницю...

1995 р.

Наталя Клименко
ПЛАЧ ЗА ПАТРІАРХОМ
Поезії

Художник
В. В. Гарбуз
Макет та оформлення
Н. В. Михайличенко

Підписано до друку 10.07.2002.
Формат 84 × 108 ¹/₃₂. Гарнітура Baltica.
Папір офсетний № 1. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 2,10. Обл.-вид. арк. 2,5.
Зам. 2-158.

Видавничий дім «КМ Академія».
Свідоцтво про реєстрацію № 770 від 15.01.2002 р.

Друкарня НАУКМА.
Адреса видавництва та друкарні.
04070, Київ-70, вул. Сковороди, 2.
Тел./факс: (044) 416-60-92, 238-28-26.

Клименко, Наталя.

К49 Плач за Патріархом: Поезії. — К.: Вид. дім «КМ Академія», 2002. — 40 с.

ISBN 966-518-159-9

Поема «Плач за Патріархом», у якій відображені трагічні події поховання Патріарха Володимира, найточніше і найпромовистіше «зафіксувала» внутрішній ритм останніх років століття і тисячоліття — такого «історичного періоду», коли поетові доводиться говорити про безборонність Патріарха, наче від нас насправді відвернувся Той, хто оборонить, залишивши, врешті-решт, цю країну з її останнім шансом один на один.

ББК 84.4УКР6

Романюк Володимир Омелянович
(у чернецтві Володимир), 1925 – 1995,
Патріарх Київський
Української Православної Церкви
Київського Патріархату.
Тричі ув'язнений за релігійні
та політичні переконання (1944, 1946, 1972).
1964 висвятився на священика,
з 1990 – єпископ.
1992 ініціював заснування
Української Православної Церкви
Київського Патріархату.
Універсальний словник-енциклопедія. –
К.: Вид-во "Тризна", 1999. – С. 1172.

21 – 24 жовтня 1993 р. у храмі Св. Софії
відбувся Собор Української Православної церкви
Київського Патріархату.
На Соборі єпископа Володимира
було обрано Патріархом Київським
і всієї Руси – України.